

MARXISTICKÁ FILOZOFIA V SYSTÉME MARXIZMU-LENINIZMU

ANDREJ SIRÁCKY, Ústav filozofie a sociológie SAV, Bratislava

SIRÁCKY, A.: Marxist Philosophy in the System of Marxism-Leninism. *Filozofia* 31, 1976, No 3, p. 260—267.

The author deals with the question of the three historical components of Marxism and points out the problem of integrating into the system of Marxism-Leninism as a universal basis of cognition also other social sciences (historiography, ethics, aesthetics and others). In this connection he analyzes in detail the question of historical materialism as the theoretical-methodological basis of all social sciences.

The possibility of integrating philosophically „the integration of the world“ dwells in the system of Marxism-Leninism as an „open“ search for answers to the problems set forth by the age (and the projected, prognostic ones). „The truth“ of this integration contains the maximum of the exact and verified (and verifiable) scientific pieces of knowledge.

In conclusion the author deals with the question of man's „creative activities“ in philosophy, in social sciences and in artistic (literary) creation.

„The complex“ approach to the question of integration of the world and of man's creative activities means a multiplication — in the social context — of the political and ideological function of marxist-leninist philosophy. It is only in these connections and in relation to all scientific branches to the determining rôle of historical materialism that the subject of marxist philosophy is manifested in the system (theory) of Marxism-Leninism.

I

Do centra našej pozornosti sa z mnohých praktických i teoretických príčin dostáva integrácia vied a integrácia „tvorivých aktivít človeka“ — i v nadväznosti na systém marxizmu-leninizmu. S otázkou integrácie súvisí aj diferenciácia (špecializácia) prebiehajúca vnútri vied. Vychádzajúc zo známych Leninových téz, je jasné postavenie filozofie v systéme marxizmu-leninizmu. Ako vieme, filozofia, politická ekonómia a vedecký komunizmus tvoria *tri historické súčiastky marxizmu*.

Vec však nie je taká jasná, keď do systému marxizmu-leninizmu ako všeobecnej teoretickej bázy poznania chceme *integrovať aj iné spoločenské vedy*. Niet akiste pochybnosti o tom, že historiografia, etnografia, etika i vedy o umení *nemôžu stáť v socialistickej spoločnosti mimo rámca marxizmu-leninizmu*. Nehovoriac o tom, že ani ideologické aspekty prírodných vied (fyzika, biológia) nemôžeme nechať bez povšimnutia.

Avšak ani v otázke filozofie vec nie je *jednoduchá*. Je tu historický materializmus ako *nerozlučná časť marxistickej filozofie*. Vzniká problém stále diskutovaný v tom prípade, keď z *filozofie vyberáme historický materializmus a klasifikujeme ho ako osobitnú vedu o spoločnosti*.

V tomto prípade narážame na niekoľko problémov, ktoré som v značnej miere už rozpracoval v práci *Sociológia a integrácia vied* (1968).

Ktoré sú to problémy, ktoré nás v súvislosti s postavením marxisticko-leninskej filozofie v systéme marxizmu-leninizmu môžu zaujímať?

Sú to asi tieto problémy (bez predbežného logického „skĺbenia“ problematiky):

1. Problém integrácie vied vôbec (nielen vied, ale aj ich spätosti s praxou).
2. Problém „historického“ jadra marxizmu a v ďalšej etape vývoja sa rozširujúceho „rámca“ marxistických (najmä) spoločenských vied.
3. Problém historického materializmu (filozofie) a marxistickej vedy o spoločnosti (i vedeckého komunizmu) v sieti marxistických spoločenských vied.
4. Praktické, spoločenské, politické a ideové problémy, vyplývajúce z *daného* riešenia tejto problematiky.

II

Z hľadiska integrácie sveta na báze socializmu a komunizmu (jej určité konkrétne možnosti boli naznačené v *Záverečnom dokumente* z augusta 1975 v Helsinkách) vystupuje do popredia úloha filozofie (a iných vied) pri realizovaní „planetárneho projektu“ nového sociálneho systému. Tento problém existuje aj vtedy, keď vychádzame z politicky, ekonomicky a sociálne (triedne) rozdeleného sveta, a keď uznávame *len* ohraničené pôsobenie filozofie a vôbec spoločenských vied v možnosti poznávania ľudského sveta a jeho „ovplyvňovania“. Súhrou všetkých aktivít, najmä systémov *najprv* v ekonomike a pod., a vôbec z hľadiska perspektívy javí sa potreba vypracovať „projekt“ (dnes je utópia a ako ukazujú aj Helsinki, *len* diferencovane a podľa vyspelosti politickej a ideovej realizovateľná napr. do r. 1980) jednotnej *svetovej organizácie*, majúcej aj faktickú „sankčnú“ moc. V tomto „projekte“ sa budú realizovať odveké sny utopistov a potom najmä zakladateľov vedeckého komunizmu Marxa a Engelsa. Ale jeho historicky realizovaná podoba bude v diele Leninovom — v projekcii ľudskosti, humanizmu, slobody a „seba projekcie“ človeka. Avšak *nie ako problematický a iluzórny sen* (predstava) mysliteľov (nielen), ale (a predovšetkým) ako historicky a spoločensky realizované dielo oslobodenia človeka spod všetkých (historicky vzniknutých) foriem útlaku, poníženia, biedy a diskriminácie. (Nech sa toto *zdajú* byť akokoľvek abstraktné, od možnosti *dnešného* realizovania vzdialené *filozofické* úvahy, nezabúdajme na jednu zo základných Marxových téz: filozofia nemá svet *len* vysvetľovať, ale ho aj meniť!)

1. Vychádzajúc z uvedenej *Marxovej* tézy a z jej historickej realizácie v *Leninovom diele* (Október 1917), môžeme práve v duchu základnej tézy marxizmu-leninizmu (spojenie teórie a praxe) načrtnúť problematiku časti našich úloh.

Dotkneme sa teraz na prvom mieste (z dôvodov, ktoré sme už uviedli) otázky „*integrácie všetkých aktivít*“ (tvorivých) človeka, aby sme mohli odpovedať na základnú otázku *integrácie a systému* vied.

Predovšetkým vyžaduje sa objasniť (predbežne definovať) *pojmem integrácie*. V našej predstave je to „pojmem“, ktorý sa včleňuje do zložitej siete economic-

kých, spoločenských, kultúrnych a samozrejme i politických a ideových javov. Ide o vystihnutie (je to len „projekt“, ktorý sa mi sotva podarí realizovať!) *zložitého komplexu* javov (na rovine teórie i praxe) a o „zachytenie“ všetkých *tvorivých aktivít*, ktoré v empirickej rovine predstavujú komplex faktov, zážitkov i hypotéz.

Dávam si otázku.

Sme (kto, ktorá vedná disciplína + nejaká iná ľudská aktivita) schopní robiť takúto *filozofickú integráciu integrácie* (sveta, všetkých dimenzií, reality materiálnej i „duchovnej“), projekcie i metodologických možností (hraníc) vied?

Zdá sa mi (každý poznatok a každá téza je poznačená dobou vzniku a triedno-spoločenským postojom bádateľa), že takáto *možnosť spočíva v systéme marxizmu-leninizmu ako „otvorenom“ hľadaní odpovedí na dobu nastolovanú* (i projektovanú, prognostickú) *problémy*. (Blížšie sa ich dotkneme v bode 2 a 3).

V čom sú „záruky“ (i vedecky verifikované „pravdy“ — poznatky) tejto integrácie? Nepochybne v tom, že obsahujú *maximum exaktných a verifikovaných (i verifikovateľných)* vedeckých poznatkov, ktoré — bez toho, žeby išlo o „mystifikáciu“ — sú organicky skĺbené so svetonázorom, že ideologicky sú „hnacím“ motorom spoločenského vývoja, a napokon, že táto integrácia aktivít (tvorivých) je spojená so spoločensko-politickým aspektom.

Aké máme *dôkazy* pre toto tvrdenie?

Predovšetkým v celej histórii ľudstva, vo faktoch nahromadených v priebehu tisícročí (i prekonávaných ilúzií a utópií), v celej dlhej empirii chápanej *kolektívne a historicky*. Avšak nie ako v procese bezkonfliktovom, ale na aréne ťažkých sporov teoretických a ideologických, vyrastajúcich z danej sociálnej a triednej štruktúry. *Dejnotvorné boli však len tie zápasy, hnutia, idey a teórie, ktoré sa obracali k dnešku a zajtrajšku.*

Je jasné, že tieto „tvorivé aktivity“ (vo filozofii, v spoločenských a prírodných vedách) treba rozširovať aj mimo vedeckej a filozofickej dimenzie. Nielen umelecké (najmä literárne) diela svojím špecifickým spôsobom „zmocňovania sa reality“, ale aj svojím obsahom a *hlbším* ponorom do reality obsahujú celý komplex filozofických a svetonázorových otázok. Len ako príklad možno uviesť (nenárokujem si „úplný“ výpočet) mnohé literárnoteoretické úvahy Mináčove, Matuškové, Okáliho a i. Som presvedčený, že mnohé z týchto „ponorov“ do objektívnej reality majú *vyššiu poznávaciu hodnotu*, ako niektoré naše filozofické a spoločenskovedné úvahy, neprekračujúce schémy učebnicových textov. Pravda, je to úloha marxistických, tvorivých pracovníkov z oblasti dejín filozofie, aby vedeli (snaha nestačí, potrebná je do hĺbky siahajúca marxistická, dialektická analýza) tieto filozofické (a ideologické) jadrá, prvky a niekedy celé „polia“ umelecko-literárne integrovať do kultúrológie a systémov poznávania.

Nemýľme sa však, že touto „integráciou“ sme vyčerpali celú *kompetenciu* vedy a umenia. Je tu ešte iná dimenzia aktivity, ktorá stmeluje celý spoločenský a myšlienkový „pohyb“. Aktivita strany má inú, *širšiu a plnšiu dimenziu* a znamená *politickú* aplikáciu všetkých spoločenských aktivít na podklade dlhodobých ekonomických (ale *nielen* ekonomických) plánov.

Z uvedeného vidieť, že „integrácia“ prekračuje hranice vedeckého a ume-

leckého „zachytávania“ reality, a že táto „ďalšia“ integrácia nielenže presahuje celú kultúrnu a poznávaciu (ideovú) sféru, ale že *cez aktivity spoločenské, ekonomické a ideové vyúsťuje do politicko-ekonomickej integrácie štátov socialistickej sústavy*. Len takúto integráciu možno označiť za *komplexnú integráciu* všetkých aktivít na pôde reálnej politiky socialistických štátov.

Nemôžem sa v tejto časti úvahy o marxistickej filozofickej problematike vyhnúť *dopovedaniu* otázky „integrácie“, ktorá z hľadiska riešenia *základných* problémov dneška i budúcnosti ďaleko prekračuje kompetenciu všetkých vied i možností „regionálnych“ politických (i sociálnych) systémov. Už som naznačil a teraz len spresňujem, že táto *problematika prechádza do kompetencie „nadnárodných“ a „nadštátnych“ organizácií a inštitúcií* (OSN, UNESCO, RVHP a iné). Perspektívu a „rast“ takýchto útvarov predznačil *Záverečný akt* helsinskej konferencie.

Tažko už dnes jednoznačne povedať, že integrácia v *tomto smere* bude prebiehať len na politickej, ekonomickej, „komunikatívnej“ a ideologicky na protikladnej rovine.

2. a 3. Bližšie sa teraz dotknime problému „integrácie“ vo vedách a v súvislosti s tým aj problému „historického“ jadra marxizmu. Aj toho, ako sa v ďalšej etape rozširoval a rozširuje „rámec“ marxistických (najmä spoločenských) vied.

Len slepý nechce vidieť, že dnes vznikajú *nové vedné disciplíny*, vylučujú sa z existujúcich, diferencujú sa na základe nových javov, naplňajú sa novým obsahom a vzniká takto vysoko špecializovaná, ale aj „integrovaná“ veda.

Rozšírenie matematických výskumných metód, ako aj vznik „styčných“ vedných disciplín dokazuje „jednotu kvalitatívne rozdielných prírodných procesov“, pričom sú pozoruhodné najmä úspechy kybernetiky. Materialistickú tézu o jednote sveta potvrdzuje aj gnozeologické chápanie historického procesu diferenciacie a integrácie vied. Jednota sveta sa určí klasifikáciou vied, ktorá objasňuje ich spojenie ako objektívny ontologický základ. „Všeobecné univerzálne spojenie všetkých javov sa odráža — píše B. M. Kedrov — v podobe všeobecného, univerzálneho spojenia rôznych odvetví a oddielov jediného vedeckého poznania človeka o svete, t. j. v podobe všeobecnej klasifikácie vied.“ (I, s. 77; 2, s. 50—51)¹

Ani marxizmus-leninizmus ako celok nemôže si nevšímať tieto *nové javy a trendy* vo vývine poznania a myslenia. Tým viac, že táto integrácia hlboko zasahuje aj do širokej oblasti kultúry a politiky. (Nevylučuje sa z toho ani

¹ Na str. 54 píšem: „V procese poznávania prírody a spoločnosti sa prelínajú, doplňujú, ale súčasne aj vylučujú *dve tendencie*: diferencácia a integrácia. Dôsledkom postupujúcej diferenciacie vied je *hlbšie prenikanie do podstaty a zákonitosti »pohybu hmoty«*. Hranice medzi vedami sa rušia a vznikajú zložité »spoje« medzi rôznymi vedami. Uvedme napríklad kybernetiku, teóriu riadenia a informácií, inžiniersku ekonómiu a pod. Uskutočňuje sa tak spájanie ekonomických, sociologických, psychologických a matematických poznatkov v technickej realizácii. Tieto okolnosti vedú k vzniku »komplexných« vied (kybernetika, teória riadenia, politológia, praxológia), alebo k úzkej »koooperácii« vied (medicína a aplikácia kybernetiky, techniky, matematiky a pod.).“

ekonomika a vôbec spoločenské vedy, ktoré sú výrazne *historicky a triedne* podmienené.)

Nepúšťam sa do podrobností a vynechávam novovznikajúce vedy *v oblasti nezadržateľne sa diferencujúcich prírodných a technických vied*. Uvediem len všeobecne známe vedy, ako je kybernetika, genetika, ekológia a do istej miery aj sociológia, ktoré vybočujú z rámca „klasicky“ uznávaných vied. Len s nimi a cez ne vzniká *komplexná veda* (metaveda, veda o vede), ktorá — v marxistickom chápaní — má spoločnú *teoretickú dimenziu, materialistický svetonázor a výraznú spoločensko-politickú funkciu*, funkciu smerujúcu dopredu, tvoriacu podstatný obsah socialistického hnutia. Z marxistického hľadiska (a v tomto prekračujeme rámec „historického“ jadra, ale ho rozširujeme) vznikajú a prehlbujú sa vedy o človeku, antropológia, ekológia, skúmajú sa otázky životného prostredia a celá zložitost „vzťahu“ človeka k prírode. Je nám jasné, že nielen novovznikajúce vedy, spoločenské vedy vôbec, ale aj rôzne teórie kultúr, civilizácií, umenia a pod. majú svoje *ideologické a svetonázorové aspekty*. Všeobecný trend možno charakterizovať ako multidisciplinárny a interdisciplinárny. Prítom si každá vedná disciplína (napr. fyzika, biológia, ekonómia, etnografia a pod.) zachováva v rámci odhaľovania objektívnej reality svoje „špecifikum“, svoj „podtext“.

Prv než prejdem k otázke *historického materializmu* (filozofie) ako teoretického a metodologického základu interpretácie všetkých spoločensko-historických procesov, uvediem niekoľko poznámok k otázke „integrácie“ prírody a spoločnosti.

Je nepochybné, že vychádzajúc z *princípov materialistickej dialektiky* a z materialistického poňatia dejín (filozofia), zložitý problém príroda—spoločnosť—človek (aj s aspektom vedeckotechnického rozvoja) treba „vradiť“ — nie však bez „zvyšku“, absolútne — do širokého rámca disciplín (napr. ekológia), ktoré skúmajú *vzťahy (relácie) medzi živými organizmami (tvormi) a medzi prírodným prostredím*. Je však jasné, že „vzťah“ človeka k prírode nie je tu „priamočiary“, ale sprostredkovaný cez spoločnosť a v tomto procese vytvorené hmotné, racionálne nástroje (výrobné prostriedky). V tejto súvislosti vznikajú otázky diferenciacie a syntézy, „redukcie“ i „stability“ a dialektickej súhry (väzby) zložitých prírodných, spoločenských a myšlienkových procesov. Spoje, ktoré vznikajú medzi rôznymi tvormi, aj medzi nimi a prostredím (nemožno z toho vyňať človeka), sú charakterizované zložitými vzťahmi, ktoré sú výsledkom *dlhých a protirečivých historických procesov*. V prípade človeka tieto vzťahy (príroda a organizmus) sa komplikujú pôsobením „zvláštneho“ faktora (spoločenské prostredie). Pri otázke diferenciacie a redukcie sa treba opýtať: ako (v akom rozsahu) je človek členom „biocenózy“ a v akom „zmysle“ (rozsahu) prekonáva svojou *kvalitou* túto svoju „prírodnú“ obmedzenosť? Jednotlivé vedy skúmajú, aké funkcie vykonáva človek ako *živočišny druh*, v akej modifikácii si ich prispôbuje a zdokonaľuje (prípadne aj „znehodnocuje“) a aké *nové* (kvalitatívne) funkcie vykonáva ako spoločenský tvor a „jediný“ (?) príslušník, predstaviteľ „noosféry“ vo vesmíre?

To sú otázky, na ktoré marxizmus-leninizmus nedáva a ani nechce dať

definitívnu odpoveď. Treba si len v *tejto súvislosti* pripomenúť rôzne myšlienky Marxove, Engelsove a Leninove o relatívnom charaktere našich poznatkov.

Majúc na mysli všetko; čo sme doteraz povedali o integrácii a diferenciácii vied, o vzťahu filozofie a sociológie v systéme marxizmu-leninizmu, môžeme si dať otázku: v čom spočíva riešenie základných problémov človeka (so zreteľom na jeho „tvorivé aktivity“) a otázka predmetu marxistickej filozofie vo vzťahu k teórii (systému) marxizmu-leninizmu?

Podľa môjho názoru v tom, že by sa *zachovala celistvosť marxistickej filozofie* a že by historický materializmus ako štrukturálna (systémová) časť filozofie (dialektickomaterialistická teória dejín a spoločnosti) svojím predmetom i svojimi kategóriami mal byť včlenený do logicko-koherentného systému filozofie (prestal by byť len akýmsi „doplňkom“ a „rozpačitou“ kompetenciou v procese nového štruktúrovania marxistickej filozofie). Takéto kategórie, ktoré majú svoje miesto v marxizme-leninizme, ale vyžadujú si spresnenie v marxistickej filozofii (i sociológii), sú podľa môjho názoru tieto: spoločenské bytie a spoločenské vedomie (aj individuálna psychika, osobnostná štruktúra, „totalita“ ľudského bytia), základňa a nadstavba, sociálny a kultúrny systém, sociálno-ekonomické formácie, historické typy, sociálna a triedna štruktúra, spoločenský zákon, pokrok a regres, sociálny regulatív, sociálna kontrola, sociálna rovnováha a mobilita, sociálne normy, symboly, idey, komunikačný systém, revolúcia, vedeckotechnická revolúcia, produkcia a „sebaprodukcia“ ľudského sveta, princíp sebaregulácie a sebatvorenia, rôzne kategórie z oblasti ekonómie, pedagogiky, etiky atď.

(Netreba hovoriť, že mnohé z nich sú sociologické, ekonomické alebo psychologické kategórie, ide však o ich filozofickú interpretáciu.) Včlenenie filozofických kategórií historického materializmu do systému filozofie („racionálnej interpretácie reality ako celku“) vyžaduje si jasnú koncepciu predmetu a „problémových okruhov“ historického materializmu. Sú to dôležité otázky i so zreteľom na „rozhraničenie“ ľudského sveta a univerza. Opätovne zdôrazňujem, že podľa mojej mienky historický materializmus nepredstavuje všeobecnú, filozofickú teóriu dejín a spoločnosti („materializácia“ dejín, spoločnosti, kultúry) v podobe osobitnej spoločenskej vedy, ale ako teóriu, ktorá analyzuje moment prírodno-historického vývoja, časť objektívnej skutočnosti zahrnutú v systéme filozofie. Keď sa dívame na objektívnu skutočnosť ako na nekonečne diferencovanú a hierarchizovanú „metaštruktúru“ (metasystém alebo supersystém), ktorá je v stálom pohybe, v tomto prípade filozofia (historický materializmus) v rámci prírodno-historickej problematiky analyzuje aj spoločenský „element“ (moment, aspekt, „totálny sociálny fenomén“) všeobecnej štruktúry sveta. Prírodné, uvedený „element“ (v sociálnej realite ako „totalita“) sa v štruktúre skutočnosti, kozmu, univerza spája na rôznych rovinách, priestorovo-časových vrstvách a v dialekticky zložitých vzťahoch nielen so sociológiou a filozofiou, ale aj s prírodnými vedami (fyzika, chémia, biológia), aj s vedami spoločenskými (od politickej ekonómie až po estetiku). (2, s. 79–80)

4. Zo všetkého, čo bolo povedané, vyplývajú jasné praktické, spoločenské,

politické a ideové dôsledky. Praktické v tom zmysle, že bez „komplexného“ riešenia tejto problematiky (veda, prax, ideológia, politika) nie je možné realizovať *spoločenskú funkciu vied, vrátane filozofie*. A „komplexný“ prístup z pozícií marxizmu-leninizmu znamená znásobenie — v spoločenskom kontexte — politickej a ideologickej funkcie marxisticko-leninskej filozofie. Len v týchto súvislostiach a vo vzťahu všetkých vedných disciplín k *určujúcej úlohe historického materializmu* sa základne a funkčne prejavuje predmet marxistickej filozofie v systéme (teórii) marxizmu-leninizmu.

LITERATÚRA

1. OJZERMAN, T. I.: Hlavné filozofické smery. Praha 1975.
2. SIRÁCKY, A.: Sociológia a integrácia vied. Bratislava 1968.

МАРКСИСТСКАЯ ФИЛОСОФИЯ В СИСТЕМЕ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА

Андрей С и р а ц к и

Автор рассматривает вопрос о трех исторических составных частях марксизма и указывает на проблему, которая возникает, когда в систему марксизма-ленинизма как всеобщую базу познания хотят интегрировать и другие общественные науки (историографию, этнографию, этику, эстетику и др.). В этой связи он подробно рассматривает вопрос об историческом материализме как теоретико-методологической основе всех общественных наук.

Возможность философски интегрировать «интеграцию мира» заключается в системе марксизма-ленинизма как «открытом» поиске ответов на выдвигаемые (а также проектируемые, прогностические) эпохой проблемы. «Истина» этой интеграции содержит максимум точных и верифицированных (и верифицируемых) научных знаний.

В заключении статьи автор рассматривает вопрос о «творческой активности» человека в философии, общественных науках и в художественном (литературном) творчестве.

«Комплексный» подход к проблеме интеграции мира и «творческой активности» человека означает усиление — в общественном контексте — политической и идеологической функций марксистско-ленинской философии. Только в этих связях и в отношении всех научных дисциплин к определяющей роли исторического материализма фундаментально и функционально проявляется предмет марксистской философии в системе (теории) марксизма-ленинизма.

DIE MARXISTISCHE PHILOSOPHIE IM SYSTEM DES MARXISMUS-LENINISMUS

Andrej Sirácky

Der Verfasser ist mit dem Problem der drei historischen Bestandteile des Marxismus beschäftigt und weist hin auf das Problem, das aufkommt, wenn wir in das System des Marxismus-Leninismus als der allgemeinen Grundlage der Erkenntnis auch andere Gesellschaftswissenschaften integrieren wollen (Historiografie, Ethik, Ästhetik u. A.). In diesem Zusammenhang untersucht er detailliert die Frage des historischen Materialismus als der theoretisch-methodologischen Grundlage aller Gesellschaftswissenschaften.

Die Möglichkeit die „Integration der Welt“ philosophisch zu integrieren beruht im System des Marxismus-Leninismus als eines „offenen“ Suchens nach Antworten auf Probleme, die von der Zeit aufgestellt (auch projiziert, prognostiziert) werden. Die „Wahrheit“ dieser Integration beinhaltet ein Maximum exakter und verifizierter (auch verifizierbarer) wissenschaftlicher Erkenntnisse.

Anschliessend behandelt der Verfasser die Frage der „schöpferischen Aktivitäten“ des Menschen in Philosophie, Gesellschaftswissenschaften und im künstlerischen (literarischen) Schaffen.

Eine Gesamtstellung zur Frage der Integration der Welt und der schöpferischen Aktivitäten des Menschen bedeutet — im gesellschaftlichen Kontext — eine Multiplikation der politischen und ideologischen Funktion der marxistisch-leninistischen Philosophie. Nur in diesen Zusammenhängen und im Verhältnis aller wissenschaftlicher Disziplinen zur bestimmenden Rolle des historischen Materialismus äussert sich der Gegenstand der marxistischen Philosophie im System (in der Theorie) des Marxismus-Leninismus wesentlich und funktionell.